

Лука М. Меденица¹

Универзитет у Београду, Филолошки факултет,
Београд, Србија

Истраживачко-развојни институт за вештачку интелигенцију,
Нови Сад, Србија

***Креирање аліоритма
за ошкривање лексичких минимума
у српском као сшраном језику на нивоу А1***

Резиме: Пројекти за аутоматичку корекцију и адаптацију текста имају све већи утицај на савремену лингвистичку. Имајући у виду да се такви алати не користе у настави српског као страног језика, циљ нашег рада био је одређивање лексичких минимума за ниво А1 у српском као страном језику и креирање алгоритама за њихово откривање, односно предузимање првих корака за развој пројеката за аутоматичку корекцију и адаптацију текста. У истраживању смо користили методологију која се ослања на лингвистичку руског као страног језика, имајући у виду развијене корисе лексичких минимума у том словенском језику и постојање онлајн-алата Текстомер за проверу сложености текста. Тако смо дошли до 783 лексеме, које представљају списак лексичких минимума за ниво А1 у српском као страном језику. Затим смо за подреде рада креирали алгоритам у програмском језику Python, који смо испитали на конкретном тексту и установили одређене недостатке када је лемаизација текста у питању. У наредном периоду је поредно извршити дограду лемаизатора ради развоја пројеката за аутоматичку корекцију текста.

Кључне речи: српски као страни језик, ниво А1, лексички минимуми, аутоматска корекција и адаптација текста

 <https://orcid.org/0000-0002-4453-0703>

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Убрзани технолошки напредак и развој вештачке интелигенције имају све снажнији утицај на наставу и учење страних језика (Alharbi, 2023). Сведоци смо чињенице да се у појединим великим језицима, као што су енглески, шпански и руски, улажу огромна финансијска средства у развој лингводидактике, па тако и у програме за аутоматску корекцију и адаптацију текста (Alarcon et al., 2019; Burstein et al., 2007; Laposhina & Lebedeva, 2021). Један од циљева ових програма јесте брзо и ефикасно поједностављивање текста за потребе наставе и учења конкретног страног језика. Оваква адаптација од велике је користи, како наставницима, који су у прилици да дидактизују текст за потребе конкретне групе полазника, тако и особама које усвајају језик, јер оне тако имају могућност да поједноставе доступне текстове врло лако и поуздано. Међутим, аутоматска адаптација је доста сложен процес који захтева синергију неколико важних компоненти. Тако поступку измене и прилагођавања текста претходи неколико значајних корака које је потребно предузети ради креирања таквог програма.

Анализа постојећих дигиталних алата

На самом почетку неопходно је упознати се са могућностима таквих алата, те ћемо у наредним пасусима детаљно размотрити један од активних програма који би могао послужити за развој и даљи напредак лингводидактике српског као страног језика.

Текстометр (Laposhina & Lebedeva, 2021) представља пример дигиталног алата који служи за прецизно одређивање нивоа сложености текста за руски као страни језик, а према Заједничком европском референтном оквиру за живе језике (Council of Europe, 2020). Имајући у виду да је у питању словенски језик који има много више

сличности са српским него енглески или шпански, што због споре промене базичне лексике, коју чини прасловенска лексика, што због утицаја рускословенског и руског на славеносрпски и савремени српски језик (Dragičević, 2018), *Текстометр* се чини као веома добар лингводидактички путоказ за прве кораке у изради програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста када је српски као страни језик у питању.

У тренутној фази развоја овај алат није у стању да понуди аутоматску адаптацију текста, већ даје списак свих употребљених лексема, фреквентност њихове употребе у тексту и распоређује их према језичким нивоима (од А1 до Ц2), у складу са лексичким минимумима и корпусом, који је састављен од великог броја уџбеника за руски језик као страни. Тако алат пружа информацију о нивоу сложености текста према скали Заједничког европског референтног оквира за живе језике (Council of Europe, 2020), при чему корисник добија информацију о проценту покривености текста лексиком конкретног језичког нивоа, али и низ других веома корисних информација, попут броја јединствених речи, описне сложености текста у оквиру сваког од нивоа и сл. (Laposhina & Lebedeva, 2021). На основу свих наведених података наставник страних језика у прилици је да адаптира текст и затим га поново унесе у програм како би проверио његов ниво сложености, односно прилагођава га потребама својих полазника.

Методолошки оквир истраживања

На основу детаљне анализе дигиталног алата *Текстометр* закључили смо да је за потребе креирања програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста на српском као страном језику најпре потребно размотрити питање лексема које ће ући у корпус за сваки од нивоа према Заједничком европском референтном оквиру за живе језике (Council of Europe, 2020). Међутим,

питање лексичких минимума за сваки од нивоа у великој мери превазилази оквири овога рада, нарочито ако се узме у обзир да је ова област у српском као страном језику недовољно истражена и веома сложена. Узимајући ову чињеницу у обзир, као и комплексност програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста, циљеви овог истраживачког рада су: 1) одређивање лексичких минимума за ниво A1 у српском као страном језику, односно стварање корпуса за потребе рада програма; 2) креирање алгоритма за откривање лексичког минимума, а за потребе текста на српском као страном језику, односно употребу таквог програма на конкретном тексту.

Одређивање лексичких минимума за ниво A1

Први корак у креирању корпуса за потребе програма за корекцију и адаптацију текста представља одређивање лексичких минимума за сваки од нивоа, почев од најнижег. На основу таквог корпуса могао би се установити ниво сложености текста који корисник унесе у програм. Осим тога, постојала би могућност за одређивање оних лексема које не припадају задатом нивоу, те би се олакшали наредни програмски кораци ради аутоматске корекције и адаптације текста. Српски као страни језик у овом тренутку нема званичне спискове лексичких минимума, а на основу увида у стручну и научну литературу закључујемо да овом питању није посвећено превише пажње.

У једном недавном истраживању описан је покушај креирања дела списка лексичких минимума за ниво A1, који је резултирао корпусом од 325 лексема (Medenica, 2023). Будући да је ова методологија дала конкретне резултате у виду корпуса који је неопходан за креирање програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста, одлучили смо да поновимо наведено истраживање, с тим да овога пута обухватимо већи број анализираних речи, а ради креирања потпуног списка лексичких минимума за ниво A1.

У првом кораку коаутор рада је саставио нови текст степеноване лектире за потребе наставе и учења руског као страног језика на Филолошком факултету Универзитета у Београду², на основу чега смо анализирали нових 6309 речи у руском језику (у претходном истраживању је анализирано 3047 речи). Приликом састављања текста степеноване лектире аутор се руководио важећим списком лексичких минимума за руски као страни језик, који за ниво A1 броји 780 лексема (Andriushina & Kozlova, 2014). Затим је текст унет у дигитални алат *Текстџомер*, који је одредио да је корпус нивоа A1, односно да 96% лексема припада нивоу A1 према Заједничком европском референтном оквиру за живе језике (Council of Europe, 2020). Тако су и ручна и дигитална провера текста указале да је у питању корпус који према сложености припада првом језичком нивоу, уз минимална одступања од 4%.

У другом кораку приступили смо преводу наведене степеноване лектире на српски језик, прилагодивши је духу језика. Као резултат настао је текст од 6805 речи (очигледна разлика између руског и српског језика од скоро 500 речи пре свега се објашњава употребом енклитика у српском језику). Наведени корпус смо детаљно анализирали у програму AntConc (верзија 4.1.1) и објединили га са 325 лексема које смо добили у претходном истраживању како не би дошло до понављања. Осим тога, изоставили смо из корпуса 4% речи које је *Текстџомер* одредио као речи које не припадају нивоу A1, а које због потребе кохерентне и кохезивне приче није могуће изоставити из самог текста степеноване лектире (*ајенџи*, *ванила*, *водич*, *романтичан* и сл.). Добијени корпус смо поредили са још два ради његове додатне корекције. Први корпус представља предлог списка лексичких минимума за српски као страни језик и броји 1920 лексема (Krajišnik, 2016). Овај списак Весне Крајишник

2 Степенованој лектири на руском („Ивановы – часть вторая” и „Ивановы – часть третья”) анализираној у раду могуће је приступити путем линка <https://storiesbyluka.com/>.

представља једини предлог лексичких минимума који је познат стручној јавности, али који по броју лексема знатно премашује оквири нивоа А1. Други корпус је актуелни списак лексичких минимума за ниво А1 у руском као страном језику, и он броји 780 лексема (Andriushina & Kozlova, 2014). Тако смо додатно кориговали корпус, додавши поједине лексеме које нису биле употребљене у самој степенованој лектири,

а које су недостајале у погледу употпуњавања целина (недостајали су поједини дани у недељи, неке основне боје, поједини бројеви и називи месеци, националности за мушки или женски род и сл.). На крају смо добили списак од следеће 783 лексеме, што је бројчано готово идентично списку лексичких минимума у руском језику од 780 лексема за ниво А1.

Табела 1. Списак лексичких минимума за српски језик као страни, ниво А1.

а	Божић	вода	дати
август	боја	воз	два
авион	болестан	возити	двадесет
адреса	болети	волети	дванаест
аеродром	болница	воће	деведесет
Александар	Бразил	врата	девет
Александра	браон	вратити се	деветнаест
али	брат	време	девојка
Ана	брзо	где	девојчица
апликација	број	географија	деда
апотека	булевар	гитара	део
април	важно	глава	десет
аутобус	Ваш	главни град	десно
аутомобил/ауто	вежбати	гладан	дете
аутор	велик	гласно	децембар
баба	веома	гледати	дечак
бавити се	веровати	глумац	динар
базен	вест	глумица	дневна соба
бака	већ	глуп	до
балет	вече	говорити	добар
банана	вечера	година	добити
банка	вечерас	гост	добро
бео	вечерати	град	добродошао
Београд	ви	грешка	довиђења
библиотека	Ви	група	док
бизнисмен	видети	да	доктор
биоскоп	виљушка	да	документ
бити	висок	далеко	дом здравља
бицикл	власник	дан	домаћи
близу	власница	данас	допадати се

доручак	због	јакна	Кинескиња
доручковати	звати	јануар	киша
досадан	звати се	Јапан	кључ
доћи	зграда	је	књига
драго	здрав	један	књижара
дрво	здрво	једанаест	књижевност
држава	зелен	једини	ко
држати	зид	једном	код
друг	зима	језик	који
другарица	Златибор	Јелена	колико
други	знати	јело	компјутер
друштвена мрежа	и	јер	композитор
дуго	Иван	јесам	комшија
ево	Ивана	јесен	комшиница
евро	игра	јести	Копаоник
Европа	играти	јефтино	кошарка
електронски	из	још	коштати
енглески	иза	јул	кошуља
ето	изаћи	јун	кревет
жао	извинити	јутро	кренути
жедан	или	јуче	кроз
желети	имати	к(а)	кромпир
жена	име	када	кћерка/ћерка
живети	имејл	казати	кувати
живот	Индија	какав	куда
жут	инжењер	како	купатило
за	институт	календар	купити
заборавити	интернет	као	куповати
заборављати	ипак	капа	кућа
задатак	испит	карта	кухиња
заједно	испред	касније	лак
закаснити	испричати	каснити	лако
замолити	исти	касно	лево
занимљив	истина	кауч	лежати
занимљиво	историја	кафа	лек
запамтити	Италија	кафић	лекар
зар	ићи	кашика	леп
затворити	ја	килограм	лепо
затим	јабука	километар	лето
зато	јавити	Кина	лифт
заузет	јаје	Кинез	лице
зашто	јак	кинески	Лондон

лош	написати	његов	осећати се
лоше	напоље	њен	осми
Лука	напољу	њихов	основна школа
мај	направити	о	отац
мајица	наравно	обавезно	отворити
мајка	наставник	обично	отићи
мали	наставница	обућа	падати
мало	наћи	обући	пажљиво
мама	наука	овај	паметан
Марко	наш	овако	панталоне
март	не	овде	Париз
математика	недеља	од	парк
мачка	неки	одавно	паркинг
менаџер	неко	одакле	пас
месец	неколико	одбојка	пасош
месо	немати	одговарати	певати
метро	Немац	одговор	певач
ми	Немачка	одговорити	певачица
Милица	немачки	одећа	педесет
минут	Немица	одједном	пекара
мислити	нешто	одличан	песма
млад	ни	одлично	пет
младић	нигде	одлучити	петак
много	низак	одмарати се	пети
мобилни	није	одмах	петнаест
можда	никада	одморити се	пешке/пешице
мој	нико	око	пиво
молити	нисам	око	пијаца
морати	Ниш	октобар	писати
море	ништа	омиљен	писац
Москва	нов	он	писмо
моћи	новац	она	питање
муж	новембар	онај	питати
музеј	Нови Сад	онда	пити
музика	новине	оне	плав
музичар	нога	они	план
мушкарац	нож	оно	планина
на	нормално	опет	платити
надати се	нос	ормар	по
назад	носити	осам	поврће
налазити се	ноћ	осамдесет	погледати
наочаре	нула	осамнаест	позвати

поздравити	преселити се	родити се	сјајно
познавати	приземље	рођендан	скоро
познат	пријатељ	розе	скупо
позориште	пријатељица	рука	слава
показати	пријатно	Рус	славити
поклањати	пример	Русија	сладолед
поклон	прича	руски	слати
поклонити	причати	Рускиња	следећи
полако	проблем	ручак	слика
полица	продавница	ручати	слободан
помагати	прозор	с(а)	слово
помислити	пролеће	сав	слушати
помоћ	проћи	сад(а)	смејати се
помоћи	професор	салата	снег
понедељак	професорка	сам	соба
понекад	прочитати	само	сок
поред	прошли	сарма	спавати
породица	психологија	сат	спаваћа соба
порука	пуно	сваки	споменик
посао	пуњач	све	спор
послати	пут	свеска	споро
после	путовати	свет	спорт
последњи	радио	свидети се	спортиста
поставити	радити	свиђати се	спрат
постати	радник	свирати	спремати
потребан	радо	свој	Србија
почети	разговарати	седам	Србин
почињати	размислити	седамдесет	среда
пошта	размишљати	седамнаест	срести
право	разред	седети	сретати
празник	разумети	село	срећа
прати	ранац	септембар	срећан
први	рано	серија	Српкиња
прво	ред	сести	српски
пре	резултат	сестра	стадион
превести	река	сетити се	стајати
преводити	ресторан	сећати се	стално
предавање	ретко	сигурно	стан
председник	рећи	син	станица
предсобље	реч	синоћ	стар
презивати се	риба	сир	стварно
презиме	родитељ	сјајан	Стефан

сто	тоалет	уписати	цвет
сто	толико	узнати	цена
столица	топло	урадити	центар
стомак	торба	Ускрс	цео
страна	тражити	устајати	ципеле
странац	трамвај	устати	црвен
стрина	ребати	утакмица	црн
стриц	тренерка	уторак	цртати
студент	трећи	ученик	чај
студенткиња	три	ученица	чарапа
студирати	тридесет	учитељ	час
субота	тринаест	учитељица	чаша
сувенир	тролејбус	учити	чекати
сунце	трпезарија	уџбеник	честитати
сутра	трчати	факултет	често
схватити	ту	фебруар	четвртак
тад(а)	туриста	физика	четири
тај	туристички	филм	четрдесет
тако	туристкиња	фотеља	четрнаест
такође	туширати се	фотографија	чији
такси	ћао	фотографисати	читати
тамо	у	Француз	човек
тањир	у реду	француски	чоколада
тата	увек	Францускиња	чути
тачан	увече	фудбал	џемпер
тачно	узети	фудбалер	шалити се
ташна	узимати	хајде	шампион
твој	ујак	хало	шездесет
тежак	ујна	хаљина	шеснаест
телевизија	ујутро	хвала	шест
телевизор	укусан	хиљада	шетати
телефон	улица	хитна помоћ	шећер
температура	уместо	хладан	школа
тенис	умети	хладно	Шпанац
тераса	уморан	хлеб	Шпанија
тетка	умрети	хоби	шпански
теча	универзитет	ходник	Шпањолка
тешко	унук	хотел	шта
ти	унука	храна	што
тихо	уопште	хтети	

Иако је овај списак лексичких минимума од 783 лексеме тренутно једини доступан списак за српски као страни језик за ниво А1 према Заједничком европском референтном оквиру за живе језике (Council of Europe, 2020), он није званичан и треба га узети с дозом опреза (нарочито у погледу одабира конкретних назива националности и властитих имена, али и других важних питања). Ограничења понуђеног лексичког минимума се пре свега огледају у методологији, која се ослања на лингводидактику руског језика као најближег језика са развијеним корпусима лексичких минимума за страни језик. Убудуће су потребна додатна истраживања која ће бити посвећена детаљној анализи свих лексема овог корпуса ради евентуалне корекције и допуне списка, односно креирања коначне званичне верзије списка лексичких минимума за ниво А1. На основу њега било би могуће прећи на више језичке нивое, а шта би значајно унапредило лингводидактику српског језика као страног, а самим тим убрзало и развој дигиталних алата, а шта у овом тренутку превазилази оквире нашег рада.

Ипак, упркос свим могућим недостацима и ограничењима, верзија лексичких минимума од 783 лексеме у српском као страном језику за ниво А1, а до које смо дошли у раду, у потпуности задовољава потребе нашег истраживања, односно даје нам могућност за тестирање алгорита за рад програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста, тј. његове провере на конкретном тексту.

Тренутне могућности програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста

Као први корак при развијању програма који би имао могућности за аутоматску корекцију и адаптацију текста на српском језику креирали смо једноставни алат у програмском језику *Python*, чији је задатак да обележи речи које не припадају нивоу А1, у складу са речником

дефинисаним у овом раду. Користили смо *classla* библиотеку за аутоматску анотацију и лематизацију текста (Ljubešić & Dobrovoljc, 2019; Terčon & Ljubešić, 2023). Свакако, с обзиром на то да смо до сада говорили само о лексемама, треба напоменути да се у корпусној и рачунарској лингвистици за основни облик речи користи термин *лема*. Лематизација подразумева свођење текста на појединачне леме, тј. основне облике појединачних речи. На пример, једна лексема *дневна соба* биће лематизована као две леме: *дневни* и *соба*. Након изведене аутоматске лематизације, програм проверава да ли се леме у тексту налазе у наведеном речнику нивоа А1. Исход овог програма представља листу лема које се не налазе у речнику А1, као и текст у којем су обојене леме које не припадају овом речнику.

За тестирање овог алата одабрали смо причу *Петровићи*³. Ова прича укупно садржи 4109 токена (у питању су засебне речи и интерпункцијски знаци) и 463 различите леме. У наставку је приказан део текста који је коришћен за анализу и тестирање (обележене речи не припадају речнику):

Vidimo se . Čeka me drugarica . Dušan : Čao ! Dušan i Marija su komšije odavno , ali Dušan već godinu dana sve vreme misli na Mariju . Da li je to ljubav ? On misli da voli Mariju . Marija ne zna da je Dušan voli . Ona misli da su samo komšije . Tatjana je Dušanova sestra . Svi je zovu Tanja . Tanja ima 14 (četrnaest) godina . Tanja je učenica 8 (osmog) razreda . Tanja želi da bude kao Marija . Tanja misli da je Maja veoma pametna i lepa . Tanji se dopadaju (= sviđaju) Marijine haljine , Marijine tašne , Marijina obuća . Tanja želi sve to da kupi . Tanja zna da Dušan voli Mariju . A Tanji se dopada Marko . Marko ima 15 (petnaest) godina . Marko je lep . Marko je veoma lep . On je veoma talentovani sportista , prvak Srbije u boksu . Tanja voli i svog psa

3 Степенованој лектури *Петровићи* могуће је приступити путем линка <https://storiesbyluka.com/>. Аутор наведене степеноване лектуре је уједно и коаутор рада.

. Svaki dan ide sa njim u park . Pas je veoma pametan , zove se Snupi . Jutro je , 9 časova . **Tanja** ide u park sa svojim psom Snupijem . **Tanja voli** da se šeta . U parku ima puno pasa . A u parku je i Marko , jer i on ima psa . **Tanja** : Ćao ! Marko : Ćao , ja sam Marko . A kako se ti zoveš ? **Tanja** : Marko ! Ne znaš kako se zovem ? **Neko** te je **udario** u glavu ? Šta da radim ? Marko , svidaš (= dopadaš) mi se . Naravno , **Tanja** je to pomislila . **Tanja** : Marko , kako se osećaš ? Ali Marko se smejaо . I **Tanja** je shvatila ... Marko zna kako se ona zove . Marko misli da je to smešno . **Tanja** se nije smejala , ali Marko se смејао . Marko se смејао sat vremena . Marko : **Ha-ha-ha** ! To je **baš smešno** ! To je **baš** , **baš smešno** ! Marko **voli** boks . Marko je šampion ! Marko je lep . Markov tata svaki dan govori Marku : – Mi smo šampioni ! Marko odgovara : – Ja sam šampion ! Markova sestra такође govori Marku svaki dan : – Marko , bićemo **svetski** šampioni ! Marko odgovara : – Ja ću biti **svetski** šampion ! Markova mama govori Marku svaki dan : – Marko , moraš da učiš ! Marko ne **voli** da uči . Marko **voli** da bude šampion . Marko ne **voli** istoriju , matematiku , geografiju , strane jezike . Marko **voli** samo sport ! Marko **voli** da se šeta sa svojim psom .

Листа свих лема које алгорита не препознаје као део корпуса лексичких минимума који смо користили за ниво A1:

['Dušan', 'voliti', 'danju', 'bravo', 'talentovan', 'mašta', 'psiholog', 'tko', 'ljubav', 'novina', 'kralj', 'šesti', 'otvarati', 'vanila', 'Dušanov', 'Tanja', 'Marijin', 'prvak', 'boks', 'netko', 'udariti', 'smešan', 'Ha-ha-ha', 'baš', 'Markov', 'svetski', 'stran', 'šala', 'nitko', 'romantičan', 'romantika', 'vrnjački', 'banja', 'cel', 'muzički', 'rešavati', 'misao', 'ljubavni', 'matematičar', 'Žanina', 'odlučivati', 'cveće', 'neromantičan', 'razmilet', 'potom', 'mamin', 'dnevni', 'sediti', 'mobilan', 'torta', 'tašan', 'mamiti', 'dopasti', 'dolaziti', 'stol', 'Goran', 'naredan', 'čokoladni', 'prav', 'rešiti', 'Žanin', 'davati', 'Tanjin', 'bel', 'Jeca', 'jecati', 'Ječin', 'otkud', 'mirno', 'puta', 'Puškin']

У оквиру листе лема које не припадају нивоу A1 нашле су се лексеме које се не налазе у речнику, као што су *шаленљиван*, *машија*, *ро-*

манџичан и сл. Такође, можемо приметити погрешно лематизоване речи, као што су „волети” (лематизовано као *волиџи*), „ко” (лематизовано као *џко*), „неко” (лематизовано као *неџко*), „нико” (лематизовано као *ниџко*), „ташна” (лематизовано као *џашан*), „Јеца” (лематизовано као *јецаџи*) и др. Укупно, од 463 леме, 71 лема припада листи лема које се не налазе у речнику. Од тога, 17 лема је погрешно лематизовано, што чини 3,67% укупног броја лема. Ипак, важно је напоменути да ово не искључује остале погрешно лематизоване речи. Нисмо анализирали оне леме које су се нашле у речнику, те се могло десити да је нпр. именица *мисао* лематизована као глагол *мислиџи*.

Исти текст (*Пејровићи*, 463 јединствене леме) лематизовали смо и помоћу алата у оквиру којег је имплементиран *TreeTagger* (Stanković et al., 2020; Stanković i Škorić, 2021). У листи лема које не припадају речнику овога пута се нашло 108 лема, док је 35 од укупног броја лема погрешно лематизовано (7,56%). Ипак, овде се ради о лематизатору који прво додељује највероватнију врсту речи, а затим додељује лему. Због тога, десило се то да је иста лексема *мама* лематизована као *мама*, *мам* и *мамиџи*. Такође, важно је напоменути да је овај лематизатор трениран на ограниченом скупу корпуса који обухвата текстове из области права, здравства, образовања, као и поједине новеле из прве половине двадесетог века.

Закључак

Имајући у виду да у времену великог технолошког напретка за српски као страни језик још увек не постоје адекватни алати за аутоматску адаптацију текста, циљ овог рада био је да одредимо лексичке минимуме за ниво A1 у српском као страном језику и покушамо да креирамо алгоритам за откривање наведеног лексичког минимума.

Методологија која је коришћена за добијање списка лексичких минимума се понајвише ослања на лингводидактику руског као страног језика, који има развијене корпусе лексичких минимума, као и онлајн-алат *Текстометр*. Уз све потенцијалне недостатке наведене методологије и ограничења која смо описали у раду, дошли смо до списка од 783 лексеме за ниво А1 према Заједничком европском референтном оквиру за живе језике (Council of Europe, 2020). Овај корпус је у потпуности задовољио први циљ нашег истраживања, односно омогућио нам је тестирање алгорита за рад програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста. Ипак, у наредном периоду би било корисно додатно истражити наведени корпус, односно анализирати све лексеме ради евентуалне корекције и/или допуне списка. Осим тога, потребно је размотрити и креирање уџбеничког корпуса српског као страног језика за ниво А1, који би могао значајно унапредити списак лексичких минимума и рад програма за аутоматску корекцију и адаптацију текста.

Када је реч о другом циљу, алгоритму за откривање лексичког минимума, за потребе нашег истраживања креирали смо једноставни алат у програмском језику *Python*, затим смо у алат унели текст и покушали да откријемо лексеме које припадају лексичком минимуму за ниво А1. За аутоматску анотацију и лематизацију текста користили смо *classla* библиотеку и *TreeTagger* и установили одређене недоследности у њиховом раду када је лематизација у питању, односно забележили смо 3,67% и 7,56% погрешно лематизованих речи. Имајући све наведено у виду, за потребе креирања алгорита за откривање лексичких минимума неопходно је извршити још неколико важних корака који би обухватили евалуацију и дораду лематизатора како би програм могао да даје тачне информације о сложености текста, а, коначно, и ради извршавања адекватне аутоматске корекције и адаптације текста.

Литература

- Alarcon, R., Moreno, L., Segura-Bedmar, I., & Martinez, P. (2019). Lexical simplification approach using easy-to-read resources. *Procesamiento de Lenguaje Natural*, 63, 95–102. <https://doi.org/10.26342/2019-63-10>
- Alharbi, W. (2023). AI in the Foreign Language Classroom: A Pedagogical Overview of Automated Writing Assistance Tools. *Education Research International*, 1–15. <https://doi.org/10.1155/2023/4253331>
- Andriushina, N. P. & Kozlova, T. V. (2014). *Leksicheskii minimum po russkomu iazyku kak inostrannomu. Elementarnyi uroven. Obshchee vladenie*. Zlatoust.
- Burstein, J., Shore, J., Sabatini, J., Lee, Y., & Ventura, M. (2007). The automated text adaptation tool. In B. Carpenter, A. Stent, & J. D. Williams (Eds.). *Proceedings of Human Language Technologies* (pp. 3–4). The Annual Conference of the North American Chapter of the Association for Computational Linguistics: Demonstrations.
- Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Companion volume, Council of Europe Publishing. www.coe.int/lang-cefr.
- Dragičević, R. (2018). *Srpska leksika u prošlosti i danas*. Matica srpska.
- Krajišnik, V. (2016). *Leksički pristup srpskom kao stranom jeziku*. Edicija Jezik, književnost, kultura, knjiga 8. Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet.

- Laposhina, A. N., & Lebedeva, M. Y. (2021). Tintometr: an online tool for automated complexity level assessment of texts for Russian language learners. *Russian Language Studies*, 19(3), 331–345.
- Ljubešić, N., & Dobrovoljc, K. (2019). What does Neural Bring? Analysing Improvements in Morphosyntactic Annotation and Lemmatisation of Slovenian, Croatian and Serbian. In *Proceedings of the 7th Workshop on Balto-Slavic Natural Language Processing* (pp. 29–34). The Seventh Workshop on Balto-Slavic Natural Language Processing. Association for Computational Linguistics.
- Medenica, L. (2023). Uloga stepenovane lektire i leksičkih minimuma u nastavi i učenju srpskog kao stranog jezika na nivou A1. U V. Krajišnik (ur.). *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi V: tematski zbornik radova* (pp. 337–347). Međunarodni naučni skup Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi, 28. i 29. oktobar 2022. Filološki fakultet – Centar za srpski kao strani jezik.
- Stanković, R., Šandrih, B., Krstev, C., Utvić, M., & Škorić, M. (2020). Machine Learning and Deep Neural Network-Based Lemmatization and Morphosyntactic Tagging for Serbian. In N. Calzolari, F. Béchet, P. Blache, K. Choukri, C. Cieri, D. Declerck, S. Goggi, H. Isahara, B. Maegaard, J. Mariani, H. Mazo, A. Moreno, J. Odijk, & S. Piperidis (Eds.). *Proceedings of the Twelfth Language Resources and Evaluation Conference* (pp. 3954–3962). European Language Resources Association.
- Stanković, R., & Škorić, M. (2021). *SrpKor4Tagging-TreeTagger* (Version 1.0.0) [Model]. <https://doi.org/10.57771/bvkk-jv85>.
- Terčon, L., & Ljubešić, N. (2023). *CLASSLA-Stanza: The Next Step for Linguistic Processing of South Slavic Languages*. *ArXiv preprint*. <https://arxiv.org/abs/2308.04255>

Summary

Programs for automatic text correction and adaptation have an increasing influence on modern language didactics. Given that such tools are not used in teaching Serbian as a foreign language, the goal of our research was to determine the lexical minimums for level A1 in Serbian as a foreign language and create an algorithm for their detection, i.e., to take the first steps in developing a program for automatic text correction and adaptation. In the research, we used a methodology that relies on the linguo-didactics of Russian as a foreign language, taking into account the developed corpora of lexical minimums in that Slavic language and the existence of the online tool Textometr for checking the complexity of the text. In this way, we identified 783 lexemes that represent the list of lexical minimums for level A1 in Serbian as a foreign language. Then, for the purposes of the paper, we created an algorithm in the Python programming language, which we tested on a specific text and found certain shortcomings when it comes to lemmatization of the text. In the following period, it is necessary to refine the lemmatizer in order to develop a program for automatic text correction.

Keywords: Serbian language as a foreign language, level A1, lexical minimum, automatic correction and text adaptation